

ΤΙΤΛΟΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ – ΑΡΘΡΟΥ:

Αν εξαφανιστούν, δεν ξαναγυρίζουν...

Η βιοποικιλότητα της Κύπρου σε κίνδυνο λόγω της κλιματικής αλλαγής

Οι μαθητές ερευνούν, ενημερώνονται και ευαισθητοποιούν το κοινό

Η Κύπρος φημίζεται για τη μοναδική της βιοποικιλότητα, με πολλά ενδημικά είδη που δεν συναντώνται πουθενά αλλού στον κόσμο. Ωστόσο, τα τελευταία χρόνια, η κλιματική αλλαγή και η ανθρώπινη δραστηριότητα απειλούν σοβαρά τη φυσική κληρονομιά του νησιού.

Μπορούμε να αντιστρέψουμε την κατάσταση ή μήπως ορισμένα από τα σπάνια είδη της Κύπρου βαδίζουν προς την οριστική εξαφάνιση; Οι μαθητές και οι μαθήτριες του σχολείου μας ανέλαβαν δράση, ερευνώντας το ζήτημα και ενημερώνοντας τους συμμαθητές τους, έτσι ώστε η γνώση να γίνει η πρώτη γραμμή άμυνας απέναντι σε αυτή την απειλή.

Κλιματική αλλαγή και η εξαφάνιση ειδών στην Κύπρο

Η άνοδος της θερμοκρασίας, οι μειωμένες βροχοπτώσεις και η ένταση των ακραίων καιρικών φαινομένων έχουν αλλάξει ριζικά το περιβάλλον του νησιού. Οι επιπτώσεις δεν είναι μόνο ορατές στη φύση, αλλά και στα ίδια τα είδη που φιλοξενεί η Κύπρος.

Οι επιστήμονες προειδοποιούν ότι πολλά ενδημικά είδη, όπως η μεσογειακή **φώκια μοναχός (*Monachus monachus*)**, βρίσκονται σε άμεσο κίνδυνο. Οι θαλάσσιες σπηλιές όπου γεννά τα μικρά της καταστρέφονται, ενώ η ρύπανση και οι ανθρώπινες δραστηριότητες υποβαθμίζουν τον βιότοπο της, αναγκάζοντας την να απομακρυνθεί από τις ανοιχτές παραλίες. Υπολογίζεται ότι στην Κύπρο απομένουν λιγότερες από 20 φώκιες, καθιστώντας την ένα από τα πιο απειλούμενα θηλαστικά της Μεσογείου.

Παράλληλα, οι **νυχτερίδες της Κύπρου**, και συγκεκριμένα ο **νυχτοπάππαρος (*Rousettus aegyptiacus*)**, βλέπουν τους φυσικούς τους χώρους διαβίωσης να εξαφανίζονται, καθώς η απώλεια/καταστροφή ή/και υποβάθμιση των ενδιαιτημάτων τους λόγω ανθρώπινης δραστηριότητας μειώνει δραματικά τον πληθυσμό τους. Οι νυχτερίδες παίζουν σημαντικό ρόλο στα οικοσυστήματα, καθώς ελέγχουν τον πληθυσμό των εντόμων και συμβάλλουν στη διατήρηση της ισορροπίας της φύσης. Παρ' όλα αυτά, η καταστροφή των σπηλαίων και η άγνοια του κόσμου για τη σημασία τους τις καθιστούν ιδιαίτερα ευάλωτες. Θα πρέπει να σημειωθεί ότι η Κύπρος αποτελεί τη μοναδική ευρωπαϊκή χώρα που φιλοξενεί πληθυσμούς του είδους και γι' αυτό κατατάσσεται στα πιο σημαντικά είδη της κυπριακής και ευρωπαϊκής πανίδας.

«Η Κύπρος είναι ένα νησί με πλούσια βιοποικιλότητα, αλλά αν δεν δράσουμε άμεσα, πολλά από τα είδη της θα χαθούν για πάντα. Οι Κύπριοι δυστυχώς για πολλά χρόνια έκαναν ό,τι ήθελαν και οι επιπτώσεις στο περιβάλλον είναι καταστροφικές...», τονίζει ο κ. Χάρης Νικολάου, λειτουργός Βιοποικιλότητας του Τμήματος Περιβάλλοντος στο Υπουργείο Γεωργίας, Φυσικών πόρων και περιβάλλοντος, σε ομιλία του στο σχολείο μας. **«Η δημιουργία περιβαλλοντικής κουλτούρας στον Κύπριο αποτελεί άμεση προτεραιότητα, αν θέλουμε να προλάβουμε τα χειρότερα...»** κατέληξε ο κος Νικολάου.

Μαθητές και μαθήτριες ερευνούν και ενημερώνουν τη σχολική κοινότητα

Στο πλαίσιο της ερευνητικής εργασίας τους, οι μαθητές και οι μαθήτριες του σχολείου μας ανέλαβαν να συλλέξουν πληροφορίες για τα ενδημικά είδη της Κύπρου. Μελετώντας επιστημονικά δεδομένα και μιλώντας με ειδικούς, κατέγραψαν ποια είδη απειλούνται και πώς η κλιματική αλλαγή επηρεάζει τη ζωή τους.

Η γνώση αυτή δεν έμεινε μόνο μεταξύ τους. Εμπνεύστηκαν και ζωγράφισαν ενδημικά είδη ζώων και φυτών της Κύπρου και οι δημιουργίες τους παρουσιάστηκαν και δημοπρατήθηκαν σε έκθεση ζωγραφικής με στόχο την διάχυση των πληροφοριών που συνέλεξαν προς ολόκληρη την σχολική μονάδα. Τα έργα, τοποθετημένα στην είσοδο του σχολείου, προσέλκυσαν το ενδιαφέρον όλων, ενώ πολλοί μαθητές εξέφρασαν την έκπληξή τους για το πόσα λίγα γνώριζαν για τη χλωρίδα και την πανίδα της Κύπρου.

Επιπλέον, διεξήγαγαν έρευνα μεταξύ των μαθητών του σχολείου, θέλοντας να διαπιστώσουν πόσο ενημερωμένοι είναι για τη βιοποικιλότητα της Κύπρου.

Επιπλέον, διεξήγαγαν έρευνα μεταξύ των μαθητών και μαθητριών του σχολείου, θέλοντας να διαπιστώσουν πόσο ενημερωμένοι είναι για τη βιοποικιλότητα της Κύπρου.

Τα αποτελέσματα αποκάλυψαν την άγνοια που κυριαρχεί, όσον αφορά τις γνώσεις και πληροφορίες που σχετίζονται με τα ενδημικά ζωικά και φυτικά είδη της Κύπρου:

✧ Το 70% αυτών που συμμετείχαν στην έρευνα γνώριζε μόνο το αγρινό ως κυπριακό ενδημικό είδος.

✧ Μόνο το 25% γνώριζε για τη φώκια μοναχό.

✧ Μόλις το 15% γνώριζε την ύπαρξη του νυχτοπάππαρου, παρά το γεγονός ότι οι νυχτερίδες έχουν βαρυσήμαντο ρόλο στην διατήρηση των ισορροπιών στο οικοσύστημα του νησιού.

✧ Μόνο το 10% μπορούσε να αναφέρει άλλα ενδημικά είδη.

✧ Μόνο το 5% γνώριζε ότι στην Κύπρο υπάρχουν και απειλούμενα ενδημικά φυτικά είδη, όπως η κυπριακή τουλίπα *Tulipa cypria*.

«Δεν είχα ιδέα ότι η Κύπρος έχει τόσο μοναδικά είδη που κινδυνεύουν», λέει ένας μαθητής της Α' Λυκείου. **«Νόμιζα πως μόνο το αγρινό αποτελούσε απειλούμενο ενδημικό είδος του νησιού μας».**

Τι μπορούμε να κάνουμε;

Οι ειδικοί επισημαίνουν ότι η προστασία της βιοποικιλότητας δεν αφορά μόνο τις κυβερνήσεις και τις περιβαλλοντικές οργανώσεις, αλλά και τον καθένα από εμάς.

«Χρειάζεται να δημιουργήσουμε περιβαλλοντική συνείδηση», τονίζει ο κ. Νικολάου. «Δεν μπορούμε να συνεχίσουμε να θεωρούμε δεδομένο το φυσικό μας περιβάλλον».

Οι μαθητές μας προτείνουν τις εξής δράσεις για την προστασία των απειλούμενων ειδών:

- ✓ Περισσότερη ενημέρωση στα σχολεία για τα ενδημικά είδη.
- ✓ Δημιουργία προστατευόμενων περιοχών για είδη όπως η φώκια μοναχός και τις νυχτερίδες.
- ✓ Μείωση της ρύπανσης και προστασία των φυσικών οικοτόπων.
- ✓ Συμμετοχή σε περιβαλλοντικές δράσεις.
- ✓ Προώθηση βιώσιμων γεωργικών και τουριστικών πρακτικών που δεν καταστρέφουν το φυσικό περιβάλλον.
- ✓ Καταγραφή και παρακολούθηση των πληθυσμών των απειλούμενων ειδών, ώστε να υπάρχουν δεδομένα για την έγκαιρη λήψη κατάλληλων μέτρων προστασίας.

Hemiechinus auritus
ο σκαντζόχοιρος της Κύπρου

Το μήνυμα των μαθητών:

Αν εξαφανιστούν, δεν ξαναγυρίζουν!

Η έρευνα αυτή κατέδειξε ότι η κλιματική αλλαγή και η ανθρώπινη δραστηριότητα έχουν άμεσο αντίκτυπο στη βιοποικιλότητα της Κύπρου. Τα ενδημικά είδη του νησιού δεν είναι απλά μέρος της φύσης, αλλά είναι κομμάτι της ταυτότητάς μας.

Αν δεν αναλάβουμε δράση, σύντομα κάποια από αυτά θα είναι μόνο αναμνήσεις.
Το μήνυμα των μαθητών είναι ξεκάθαρο:

Αν εξαφανιστούν, δεν ξαναγυρίζουν!

Το ερώτημα που τίθεται πλέον είναι:

θα επιτρέψουμε να συμβεί αυτό ή θα γίνουμε μέρος της λύσης;

Εσείς πόσα ενδημικά είδη της Κύπρου γνωρίζετε;

Μοιραστείτε τη γνώση, ευαισθητοποιηθείτε και γίνετε μέρος της αλλαγής!

Ομάδα μαθητών:

Βασιλική Στεφανή

Κατερίνα Συρίμη

Μιχάλης Γεωργίου

Συντονιστής Καθηγητής:

Χατζηρούσος Μάριος (Βιολόγος)

Βιβλιογραφία

1. **Τμήμα Περιβάλλοντος Κύπρου** (2024). *Βιοποικιλότητα της Κύπρου και ενδημικά είδη*. Διαθέσιμο: www.environment.moa.gov.cy
2. **IUCN (International Union for Conservation of Nature)** (2023). *Red List of Threatened Species – Mediterranean Biodiversity Report*. Διαθέσιμο: www.iucn.org
3. **BirdLife Cyprus** (2024). *Προστασία της άγριας ζωής και των ενδημικών ειδών στην Κύπρο*. Διαθέσιμο: www.birdlifecyprus.org
4. **Μονάχους μονάχους στη Μεσόγειο** (2023). *Κατάσταση και μέτρα προστασίας του πληθυσμού της φώκιας στη Μεσόγειο*. Διαθέσιμο: www.monachus-guardian.org
5. **Τμήμα Δασών Κύπρου** (2023). *Απειλούμενα είδη της κυπριακής πανίδας και χλωρίδας*. Διαθέσιμο: www.moa.gov.cy/forestry
6. **Ευρωπαϊκός Οργανισμός Περιβάλλοντος (ΕΕΑ)** (2024). *Climate Change Impacts on European and Mediterranean Biodiversity*. Διαθέσιμο: www.eea.europa.eu
7. **Bat Conservation Trust** (2023). *The Importance of Bats in Ecosystems and the Threats They Face*. Διαθέσιμο: www.bats.org.uk